

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ambrosii Calepini Dictionarivm Vndecim Lingvarvm

Calepino, Ambrogio

Basileae, 1616

V ante M

[urn:nbn:de:bsz:31-107476](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107476)

tacida umbone ferarum Excitens stabula. Hæc ex Scallge- ro in Varro nem, ubi plura exempla notata sunt, que quilibet inde petere potest.

Vmbra, x. f. p. Aet carens sole, quod fit alicujus corporis ob- jecti, præsertim nubium. [Hæc] [Hæc] [Hæc] Gall. Ombre. Ital. Ombra. Ger. Schatten. Bel. Die schaduw. Hisp. Sombra. Pol. Cień. Vng. Árnyék. Ang. A shadow.] Virgil. 1. Aegloga: tu Tityre lentus in umbra Formosam resonare doces Amaryllida sylvas. Quidam dicit rebus, quod est imber, um- bram appellatam existimant, quod omnes umbræ humidæ sint. Vmbra etiam dicitur, quas faciunt pictores, ut ima- gines, quæ planæ sunt, solidæ videantur. Cicero. 4. Academ. Quam multa vident pictores in umbris, & eminentia, quæ nos non videmus? Vmbra etiam dicitur mortuorum animæ. Virgil. 6. Aeneid. Vmbraum hic locus, & somni, nobisq; soporæ. Corpora viva nefas Stygia vectare carina. Ibi- dem. imas Erebi descendit ad umbras. Vmbra item olim dicebatur, qui veniret ad convivium non vocatus, sed illius qui vocatus fuerat, comen: nam sic vocatum sequitur, veluti umbra corpus. Horat. lib. 1. Epist. ad summam, locus est, & plumbus umbris. Sed nimis arcta premitur olidæ convivia cap- tæ. Vt umbra sequi dicitur, qui nunquam deest: nam umbra corpus affectatur, velis nolis. Plautus in Caf. Dece- tum est mihi quasi umbra quoquo ibis tute, persequi. Suam ipsius metuere umbram, proverbiali hyperbole dicitur, qui per se res trepidat, etiam quum nulla subit causa timoris. Vi- de Chlidæ Erasmii. Vmbra veritatis, est species qua- dam veritatis, & quod verissimum dicitur. Vmbra luxuræ, dicit Cicero pro Muræna. pro luxuræ tenuissimo signo, sive vrbigio.

Vmbellæ, l. x. f. p. diminutivum. [umbellæ] Gall. Ombrette, petite ombre. Ital. Picciola ombra. Ger. Schattlein. Hisp. Pequeña sombra. Pol. Cienok. Vng. Árnyékotka. Ang. A little shadow.] Est & Vmbella instrumentum, quo mulieres solem a facie arcent. Iuvenalis Satyra nona: Et cui tu viridem umbellam, cui fureci- namitas Grandia. Vmbella præterea dicitur in foculo, asilo, sambuco, & similibus plantis, floris vel feminis peda- mentum in plures divivum longiores pediculos, hemisphæ- ricam quandam imaginem suæ rotunditatis referentes, & in or- bem se colligentes.

Vmbro, umbras, a. p. Tegendo umbram facio. [umbro] Gall. ombre, faire ombre. Ital. Adombrare, ombreggiare, far ombra. Ger. Beschatten, schatten geben. Bel. Em schaduwen ma- ten. Hisp. Hacer sombra, cubrir con sombra. Pol. Cienocienie. Vng. Árnyékos. Ang. To under shadow or cast a shadow over.] Plin. lib. 19. cap. 1. Marcellus velis forum umbravit. Virgil. 3. Aeneid. Sol ruit interea, & montes umbrantur opaci. Colum. lib. 5. cap. 9. Tam omnes peno vixit, ac umbit, eo tempore quo vitæ putatur, abraduntur. Hujus composita magis sunt in usum, scilicet Adumbro, inumbro, obumbro, primumbro: quo- rum significata vide suis locis.

Vmbra, c. d. umbratica, umbraticum. Quod est ex umbra, seu ad similitudinem umbræ. [umbra] Gall. ombreux, d'ombre. Ital. Adombrato. Ger. Beschatten. Hisp. Sombrio. Pol. Cienocienny. Vng. Árnyékos. Ang. That is like a shadow, of a shadow.] Augustinus libro 2. Confess. Non saltem, ut est quædam de- fectura species & umbratica, vitis fallentibus. Vmbri- cas homo, dicitur est à Plauto in Curcul. trapezita, qui in um- bra sub tecto vitam agit otiosam. Iuvenalis. Artes quoque & negotia umbratica nominantur, in quibus per desidiam in umbra elanguescimus. Plin. Epistol. 179. Nos quam angustis terminis claudamur, etiam tacente me perspicis: nisi forte vo- lumus scholasticas tibi, atque (ut ita dicam) umbraticas lite- ras mutere.

Vmbra, l. x. umbratile, penult. corr. adjectivum, Quod in umbra otioque versatur. [umbra] Gall. Fait à l'ombre. Ital. Fat- to all'ombra. Ger. Das man dahin am schatten versetzt. Hisp. Hecho à la sombra. Pol. Wycienio pod słońcem. Vng. Árnyékba bene- rül. Ang. That is done in a shadow, that is done with one great trauai- le.] Cicero. Tusculan. Sic ad malam domesticam disciplinam, vitamque umbratilem & delicatam quum accesserunt etiam Fortæ, nervos omnis virtutis elidunt. Studiosi vitam umbra- tilem colunt, quos libri docent in umbra & otio, ut inquit Ci- cero pro Cornelio Balbo. Res etiam umbratiles dicuntur, quæ hinc per involuta, & inanitatem, qualis umbra est. Vmbra- tilem exercitationem dicit Cicero de Oratore, quæ in lo- co aperto atq; ad eò in otio fit.

Vmbra, c. d. umbraculi, n. f. Tabernaculum, velumve um- brae causa erectum. [umbra] Gall. ombre, tabernacle. Ital. Frascata, umbramento come di rasoio. Hisp. Sombrero, que haze sombra. Pol. Zastona. Vng. Árnyék, te- szta. Ang. A shade or place, or thing that shadoweth.] Varro libro 1. de re Rust. cap. 11. Prope arcem faciunt umbraculum

quo secedant homines in æstu tempore meridiano. Valer. Maxim. 1. b. 2. Quint. Catulus primus spectantium consessum velorum umbraculis texit. Ponitur & umbraculū pro um- bella mulieris qua regitur ejus facies, ad solis calorem arce- dum, Ovid. in Fast. Aurea pelledant tepidos umbracu- la soles.

Vmbra, c. d. umbrifer, umbriferus, adjectivum, ferens umbræ. [umbra] Gall. ombreux. Ital. Ombroso, oscuro. Ger. Schattig. Hisp. Sombrio. Pol. Cienocienny. Vng. Árnyékos. Ang. That casteth a shadow.] Varro secundo de re Rust. cap. 2. Circiter meridiano æstus dum deservescunt, sub umbriferis ropes, & arbores pa- tulas subjiciunt. Virgil. 6. Aeneid. atq; iam mica refugit in æ- mus umbriferum.

Vmbrosus, adjectivum, Opacus. [umbrosus] Gall. ombreux. Ital. Ombroso, oscuro. Ger. Schattig. Hisp. Sombrio. Pol. Cienocienny. Vng. Árnyékos, homalios. Ang. That hath much shadow.] Virgil. 8. Aeneid. Et cines um- brosa tegebat arundo. Cicero ad Quin. Frat. lib. 3. Ego locum æstate umbrosiorem vidi nunquam. Plin. lib. 16. cap. 26. Fico folium maximum, umbrosissimumq; Ovid. 7. Metam. Quas nemus umbrosus, se cretaq; sylva tegebat.

Vna, posteriore acuta, Simul, pariter. [vna] Gall. ensemble, avec. Ital. insieme, in compagnia. Ger. Mit einander, zumal. Bel. Westamen. Hisp. juntamente, conordenen- te de compania. Pol. Spoinie. Vng. Együtt. Ang. To gether.] Cicero ad Attic. Si in Italia Pompeius confisit, erimus una Idem 1. Verr. Vna & id quod facio probabit, & in hæc causa profes- sio neminem mihi esse præponendum adorem putabit.

Vna, c. d. unanimes, & hoc unanime, & Vnanimus, a, um, Qui unius animi est, & unius sententiæ cum altero, contentiens, congru- ens, conveniens. [unanimes] Gall. D'un même avis & courage, d'un même vouloir. Ital. D'un animo, de l'istesso animo. Ger. Einmütig. Hisp. Conuerdo de uno corazón, de una voluntad. Pol. Jednego umysłu. Vng. Egy zímre, akarat. Ang. Of one hart or minde.] Virgil. 4. Aeneid. Quum sic unanimum alloquitur malè sana forem. Liv. 7. ab Vide: Consules suabrem quoq; rem, quæ desistere unanimos videbatur, levare aggressi, &c.

Vna, c. d. unanitas, a, is, f. Concordia, contentus, & unanimitas. [unanitas] Gall. Unanime vouloir. Ital. Una medesima volontà. Ger. Einmütigkeit. Hisp. Concordia & unanidad. Pol. Jednego umysłu. Vng. Egy zímre, egy értelem. Ang. Concordia.] Plaut. in Truc. Non amicus multiceps, sed focie unanimitati fidens fuit. Liv. 10. bel. Maced. Mihi, Antiocho, & cuilibet regū hujus ætatis nulla re magis quam fraternæ unanimitate regnum æquale videtur. Vna, c. d. unanitas, adverb. [unanitas] Vn Egy akaratul, egy értelem. Vopiscus in Tacito: Et mihi hoc solum obesse incipiat, quod me unanimitate delegit.

Vncia, l. x. f. p. Assis pars duodecima, quasi una ex duodecim dicta. [uncia] Gall. once. Ital. Onza. Ger. Der zwölffte theil eines Dings, jezt von. Hisp. Onza, duodecima parte de la onza. Pol. 1/12, to jest dwanaście części onki, wagi, czy in. Vng. telt. Ang. An ounce.] Plaut. in Menech. Atq; huic ut addas auti pondo unciam. Vn- cia partes sunt Semuncia, cõtinens drachmas quatuor: Ducl- la, pendens duas Sextulas: hoc est, tertiam partem uncie. Si- cilius, quod & Didrachmum dicitur, pondus est duarū drach- marum: hoc est, quarta pars uncie. Sextula, sexta pars uncie. Deinde sequitur Drachma, quæ octies sumpta explet unciam: Quod si ad minora ponduscula libeat descendere, unciamq; in minimas particulas dissecare, cõtinent singulæ uncie scrupula XXIII, obolos XLVIII, semiobolos XCVI, siliquas si- ve ceratias CXLIII. Quoties autem de mensuris sermo est, Vncia mensuralis accipitur pro duodecima parte Romani sextarii: medici frequentius Cyathum vocant. Hinc deducun- tur cõposita Quincunx, pondus, vel mensura quinq; unciarū & Septunx, septem unciarum. Vncia in mensuris Geomet- ricis dicitur duodecima pars pedis: hoc nomine Pollex. Fron- tinus de Aquæ duobus: Est autem Digicus, ut convenit, deci- ma sexta pars pedis. Vncia 12.

Vncia, l. x. pen. corr. f. p. diminutivum, ab Vncia. [uncia] Gall. petite once. Ital. Picciola onza. Ger. Der zwölffte theil eines Dings. Hisp. Pequena onza. Pol. L. Cienok. Vng. Ku telt. Ang. A little ounce.] Iuvenalis. Sat. 1. Vnciolâ Proculus habet, sed Gillo de- cem, Partes quisq; suas ad mensurâ inguinis heres Accipiat. Vncialis, unciale, om. t. Quod est unius uncie. [uncia] Gall. D'une once, de la grandeur ou valeur d'une once. Ital. Che cosa è un' onza. Ger. Das ist ein unciam hatet / oder einer groß ist. Hisp. Cosa de una onza. Pol. Ocielem l. c. Vng. Egy telt. Ang. Of one ounce.] ut, Vncialis as, qui unciam tantum valebat. Plinius lib. 33. cap. 3. Quin. Fabio dictatore assis unciales facti. Vncialis herba, quæ est pollicaris altitudinis. Duo decem enim pollices conficiunt pedē. Idem h. 13. cap. 16. de Medica herb. 10 quod: Ideo prouius altitudine unciali herbis omnibus libicada est. Vnciales